

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. Rationibus Theologicis, efficacia divinorum Decretorum
demonstratur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

velle & perficere. Quibus verbis S. Thomas in primis aperte destruit solutionem & explicationem Adversariorum, ad verbum aptare causas contingentes & necessarias, & exponit genuinum sensum illius, docendo quod significat idem quod determinate, seu applicate. Secundo clarè explicat ea omnia, quæ possunt pertinere ad efficaciam divinorum decretorum, & auxiliorum; & docet quod Deus operatur bonam voluntatem in nobis, non solum suasionibus & comminationibus, quæ pertinent ad gratiam moraliter excitantem, sed operando aliquid intrinsecum in voluntate creata, quo facit quod illa infallibiliter velit & operetur id quod vult eam velle & operari. Quod etiam disertè declarat 1. parte quæst. 105. art. 4. ubi ait: *Voluntas movetur ab objecto quod est bonum, & ab eo qui creat virtutem volendi.* Et postquam ostendit, quod potest moveri sicut ab objecto à quocumque bono, sed non sufficienter & plenè, nisi à summo bono, subdit de alio modo movendi ex parte virtutis, & non ex objecto: *Virtus volendi à solo Deo causatur: velle autem nihil aliud est, quam inclinatio in objectum voluntatis, quod est bonum universale. Inclinare autem in bonum universale, est proprium primi moventis, cui proportionatur ultimus finis.* Unde utraque modo proprium est Dei movere voluntatem, sed maxime secundo modo, eam interius inclinandi. Ergo secundum D. Thomam, modus quo Deus operatur & facit inclinare voluntatem ad actionem voluntariam & liberam, non solum est per modum objecti attrahentis & allicientis, quæ est motio moralis, sed etiam per modum principii interius operantis & applicantis voluntatem, quæ est motio physica & effectiva, quam docent Thomistæ.

Præter hæc S. Doctoris testimonia, plura sunt alia, ex quibus aperte deducitur efficacia intrinseca divinorum decretorum. Nam quæst. 6. de Malo art. unico ad 3. hæc scribit: *Deus movet voluntatem immutabiliter, propter efficaciam voluntatis moventis quæ desicere non potest; sed propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferenter se habet ad diversa, non induitur necessitas, sed manet libertas.* Et 1. 2. quæst. 112. art. 3. in Corp. sic ait: *Preparatio ad gratiam, secundum quod est à Deo movente, habet necessitatem ad id ad quod ordinatur à Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei desicere non potest. Unde si ex intentione Dei moventis est, quod homo cuius cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter eam consequitur, secundum illud Joannis 6. Omnis qui auditur à Patre & didicit, venit ad me. Et quæst. 10. art. 4. ad 3. Dicendum est, inquit, quod si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter: unde non sequitur quod voluntas à Deo ex necessitate moveatur. Et 2. 1. quæst. 24. art. 11. in Corp. Virtus Spiritus Sancti infallibiliter operatur quodcumque voluerit: unde impossibile est hæc duo simul esse vera, quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando. Denique quodlibeto 12. art. 3. asserit quod Predestinatio habet certitudinem ex parte voluntatis divine cui non potest aliquid resistere. Quæ omnia, ut patet, verificari non possunt de decreto indifferenti, vel de gratia moraliter tantum excitante; cum tale decretum, & talis gratia, non moveant voluntatem creatam immutabiliter, nec inducant necessitatem infallibilitatis ad operandum, nec*

fit eis resistere, in sensu composito, conjungendo scilicet cum illa à tualem resistantiam & dissentium, ut tententur Adversarii: Manifestum est igitur, juxta principia doctrinæ D. Thomæ, decreta Dei circa nostros actus liberos, esse de se & ab intrinseco efficacia.

ARTICULUS II.

Rationibus theologicis, efficacia divinorum decretorum demonstratur.

VArtis rationibus demonstrant nostri Thomistæ, tum hic, tum in Tractatu de Augustini, divinorum decretorum efficaciam & causalitatem circa actus liberos nostræ voluntatis: hæc præcipuas & clariore expendemus, & articulo sequenti, varia quæ ex decretis indifferenter sequuntur absurda & inconvenientia declarabimus.

§. I.

Efficacia divinorum decretorum ex orationibus Ecclesie, & promissionibus Dei, demonstratur.

Hæc duo argumenta magni sunt ponderis & momenti, & ab Augustino ac Prospero contra Pelagianos & Semipelagianos sæpè proposita.

Primum quod sumitur ex orationibus Ecclesie, & quod semper apud Augustinum invidium fuit, potest sic breviter proponi. Id quod postulamus à Deo, ex ejus gratia, beneficiisque procedit, non verò ab homine expectatur, vel supponitur. Sed oramus Deum pro nostra voluntatis consensu, determinatione, & mutatione: Ergo talis consensus & determinatio, à decreto divino, & gratia ex illo profluente causatur, non verò ab illo supponitur aut expectatur. Major est certa: nemo enim petit ab alio, nisi quod ab illo dandum est, vel efficiendum; unde Augustinus sæpè dicit, quod oratio est clarissima gratia testimonio. Minor autem constat ex variis orationibus Ecclesie, quibus orat Deum, ut nos convertat, cor nostrum immutet, rebelles ad se compellat propitius volentes; & faciat nos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes, ut loquitur S. Augustinus lib. 4. ad Bonifacium cap. 9. Denique in Litaniis de venerabili Sacramento Eucharistie, oramus Deum ut ad frequentem, dignamque eorum participationem nos commovere dignetur.

Quas orationes, non ad hoc fundit Ecclesia, ut solum Deus non excitet propositione objecti doctrinæ, offeratque ex parte sua concursum indifferenter, quem nos consensu nostro determinemus. Nam Deus offert nobis suum concursum, & excitationem sufficientem, & læpe valde vivacem; & tamen adhuc oramus, ut rebelles nostras voluntates ad se compellat; & faciat nos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes. Ergo sentit Ecclesia, quod post oblatum concursum indifferenter, in quo nondum relictæ determinatione ad consensum bonum; post excitationem externam, & internam, etiam vivacem & vehementem, aliquid restat excludendum à Deo & donandum, quo

quo fiat consensus iste, & mutatio voluntatis non. A
 ita, quod non potest esse aliud, quam ipsa gratia
 effici, interius tangens, & immutans ipsum cor
 & voluntatem hominis, eamque applicans &
 determinans ad consentum.

Hanc rationem eleganter prosequitur D. Au-
 gustinus contra Pelagianos, variis in locis, præ-
 sertim libro 4. ad Bonifacium cap. 9. ubi sic
 ait: *Oramus pro repugnantibus & oppugnantibus, &
 peccatis ut fiant ex nolentibus volentes. & ex repu-
 gnantibus consentientes: à quo, nisi ab illo de quo scri-
 ptum est, preparatur voluntas à Domino? Et cap.
 11. in tractu & perfunctorie, potius quam veraciter
 Deo supplicamus, si ad eum non pertinet gratiam,
 convertentur ad fidem suam, ipsi fidei contrarias homi-
 num voluntates. Prorsus (inquit) non oramus, sed
 oramus, si nos ipsos, non illum credimus sa-
 cere, qui oramus. Si primum quod credimus esse in
 nobis potestate. Et de dono persever. cap. 2.
 & illa visio, peritio est, cum id ab eo petitur
 quod futurum non daret, sed ipso non donante esse
 in hominibus potestate: sicut visio est etiam illa actio
 peccatorum, si ob hoc gratia aguntur Deo, quod non
 habent ipsi nec fecerit? Et cap. 20. dicit sic in libris
 Confessionum quos ediderat antequam Pela-
 giana heresis extitisset, saepe dixisse Deo: *Da
 quod jubes, & jube quod vis. Et subdit: Quid verò
 non primitus & maxime Deus jabet, nisi ut creda-
 mus in eum? Et hoc ergo ipse dat, si bene illi dictum
 est, da quod jubes. Demum libro de Corrept. &
 Gratia cap. 3. in fine hæc scribit: O homo in præ-
 ceptione cognosce, quid debeas habere, in Correctione
 cognosce, tu te vitio non habere, in oratione cognosce
 unde accipis quod vis habere.**

Confirmatur, & magis illustratur hæc ratio
 ex ipomet Augustino de Natura & Gratia cap.
 18. ubi ait: *Quid scitis quam orare ut facias quod
 habes in tua potestate? Sed in sententia Molinæ,
 & aliorum Recentiorum, efficacia divini de-
 creti, & gratiæ ex illo promanantis, est in nostra
 potestate, cum illa pendeat à libero arbitrio de-
 terminante ad speciem actûs: Ergo juxta illo-
 rum Authorum principia, stultum est petere à
 Deo talem efficaciam, cum potius Deus debeat
 illam expectare à libero arbitrio. Quare meri-
 to posset Deus à adversariis respondere: cur à
 me petitis quod est in vestra potestate, & quod
 ego à vobis expecto? Unde Augustinus Epist.
 107. ad Vitalem ait: *Nostri orationibus contradi-
 cere eis qui dicunt vocationi Dei consentire, ita no-
 strum esse, ut si velimus fiat, si autem nolimus, nihil
 nobis operari nem Dei valere faciamus. Et libro
 de Gratia Christi cap. 25. & de prædest. SS.
 cap. 20. & multis aliis in locis, ex oratione quâ
 rogamus Deum, ut nos convertat, probat ab
 ipso donari & præveniri nostræ voluntatis de-
 terminationem.**

Idem ostendit Epistolâ citatâ ad Vitalem, ex
 gratiarum actione quâ Deo gratias exhibemus
 pro consensu, determinatione, conversione, &
 mutatione nostræ voluntatis, & ait: *Prorsus non
 gratias Deo agimus, sed nos agere fingimus, si unde
 gratias agimus, eum facere non putamus. Unde
 cum in sententia Molinæ Deus non efficiat per
 suum decretum, & gratiam ab illo proceden-
 tem, consentum & determinationem liberi ar-
 bitrii, sed illum ab humana voluntate expectet,
 non debemus pro consensu, determinatione, &
 conversione nostræ voluntatis, Deo gratias a-
 gere; sed potius ipsemet Deus debet nobis gra-
 tias referre, ex eo quod ejus concursus, &*

moraalem excitationem, ex nostra libertate, ad
 consensus, & speciem actûs boni determina-
 mus.

Secundum argumentum quo divinatorum de- 33-
 cretorum efficacia suaderet, petitur ex promif-
 sionibus Dei, & insinuat etiam ab Augustino
 de Prædestin. SS. cap. 10. ubi ait: *Quando promi-
 sit Deus Abraham fidem gentium, dicens Patrem multa-
 rum gentium posui te, non de nostra voluntatis pote-
 state, sed de sua prædestinatione promisit: promisit e-
 nim quod facturus ipse fuerat, non quod homines.
 Quia etsi faciant homines bona quæ pertinent ad co-
 lendum Deum, ipse facit ut illi faciant quæ præcepit,
 non ipsi faciunt ut ille faciat quod promisit, alioquin
 ut promissa Dei compleantur, non in Dei, sed in ho-
 mi un est potestate. Ex quibus verbis hoc potest
 erui argumentum, Deus promisit Abraham fidem
 gentium, quando illi dixit, Patrem multarum
 gentium constituente. Unde cum in fide includatur
 consensus, determinatio, & pia motio volunta-
 ris; quia, ut Augustinus ait: *Credere non potest ho-
 mo, nisi volens: si hunc consensus & determina-
 tionem voluntatis, Deus non efficiat per gra-
 tiam, sed illum expectet à libero arbitrio deter-
 minante indifferentiam sui concursus & gratiæ
 moraliter excitantis, Deus promittit aliquid
 quod non facit, sed ab humana voluntate expec-
 tat: hoc autem absurdum est, & divinæ omni-
 potentie injuriosum: Alioquin (ut inquit Au-
 gustinus jam relat) ut promissa Dei complean-
 tur, non in Dei, sed in hominum est potestate. Et E-
 pist. 105. Quod promittit Deus, non facit nisi Deus.
 Habet namque aliquid rationis & veritatis, ut homo
 promittat, & Deus faciat: ut autem homo se facere
 dicat quod promiserit Deus superba impietatis est re-
 probus sensus.**

§. II.

*Divinorum Decretorum efficacia ostenditur ex
 infirmitate hujus questionis, cur voca-
 tio & gratia Dei in uno sit efficax,
 non vero in altero?*

Hoc etiam argumentum valde urget Adver- 34-
 sarios, sumiturque ex SS. Patribus, qui saepe
 docent hanc questionem esse omnino inscruta-
 bilem & impenetrabilem, nec posse solvi per
 humani arbitrii velle vel nolle. Ita inter alios
 docet S. Prosper de Vocat. Gentium libro 1.
 cap. ultimo, cui titulus est: *Questionem cur hic po-
 tius quam ille accipiat gratiam, esse impenetrabilem,
 nec posse ex libero arbitrio solvi. Unde ibidem sic
 loquitur: Igitur profunditas illius questionis, quam
 secundum admirationem Apostoli impenetrabilem
 confitemur, per liberi arbitrii velle vel nolle non solvi-
 tur: quia licet insit homini malum nolle, tamen nisi
 donatum non habet bonum velle. Illud contraxit na-
 tura per culpam, hoc recipit natura per gratiam. Et
 in respons. ad objectionem 14. Vincentii: *Cur
 Deus illum retineat, illum non retineat, nec possibile
 est comprehendere, nec licetum investigare: cum scire
 sufficiat, & ab illo esse quod statur, & ab illo non esse
 quod ruitur.**

Hanc doctrinam accepit divus Prosper à san-
 ctissimo Præceptore Augustino, qui etiam vari-
 is in locis, hujus questionis profunditatem
 non aliter solvit, quam recurrendo ad inscruta-
 bilia judicia Dei, Nam Tractatu 26. in Joan-
 nem: *Quare, inquit, unum trahat, & alium non
 trahat noli velle judicare, si non vis errare. Et de
 Spiritu & Littera cap. 33. Si quis me interroget:*

cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur, illi autem non (id est quare uni detur vocatio efficax, non verò alteri) duo solum occurrunt quæ respondere mihi placet: O altitudo divitiarum! Et nunquid iniquitas apud Deum? Cui hæc responsio non placet, quarat Augustino doctiores, sed caveat ne inveniat præsumptos. Et alibi ait: Cur illum adjuvet, illum non adjuvet, illum tantum, illum autem non tantum, illum isto, istum illo modo: penes ipsum est, & aquiratis tam secreta ratio, & excellentia potestatis.

Idem docet D. Thomas 3 contra Gentes cap. 161. dicens: Quare Deus hominum qui in peccatis detinentur, hos quidem preveniens convertat, illos autem sustineat, sive permittat secundum ordinem rerum procedere, non est ratio inquirenda: hoc enim ex simpliciter ejus voluntate dependet. Et exemplum affert de rebus naturalibus, quæ diversa processerunt à Deo, juxta ordinem suæ sapientia, rectè omnia disponentis.

35. Ex hac ergo doctrina, & testimoniis sanctorum Patrum, efficax & evidens sumitur argumentum, ad divinorum decretorum efficaciam demonstrandam, & ad rejicienda decreta indifferentia & Molinistica. Si enim Deus circa nostros actus liberos haberet decretum purè indifferentens, & moraliter tantum excitans, ac expectans determinationem & consensum liberi arbitrii, illud determinantis ad speciem actûs, facilis esset solutio illius quæstionis, quam sancti Patres dicunt esse omnino insolubilem, & humano intellectui impenetrabilem: imò nullatenus esset quæstio, vel difficultas solvenda. Inquirenti enim cur Deus unum trahat, & alium non trahat? Cur uni detur vocatio efficax, non verò alteri? Facile responderi posset (sicut & ipsi Adversarii respondent) quia unus vult consentire divinæ vocationi, non verò alius. Quia unus per liberum arbitrium, divini decreti, & gratia ex illo promanantis indifferentiam, ad actum talis speciei determinat, non verò alter. Sicut inquirenti, cur Sol cum ficulnea producat ficus, & cum olea olivas? facile responderetur, quia concursus Solis ex se indifferentens & indeterminatus, modificatur in causis inferioribus in quibus recipitur, & ad hos potius quam illos effectus producendos determinatur.

36. Porro hanc responsum & doctrinam variis in locis rejicit Augustinus, & illam in Pelagianis deridet, ac fugillat. Nam Epist. 105. Quis, inquit, istum acutissimum sensum de fuisse Apostolo non miretur? Hoc quippe ille non vidit, quando sibi veluti adversantis objectâ quæstione, non id potius tam breve, tam apertum, tam sicut isti (scilicet Pelagiani) putant, verum absolutumque respondit. Hic erat locus dicendi quod isti sentiunt: non autem hoc dicit Apostolus. Et libro 2. Operis perfecti, E ponderans hæc verba Apostoli: Deus cujus vult miseretur. Et ista, Homo tu quis es qui respondeas Deo? alloquens Pelagianos, sicut: Non ita certè debuerat Apostolus loqui, si hoc vellet dicere quod vos dicitis. Et in Enchir. cap. 99. eadem verba Apostoli expendens, sic habet: Hoc loco quidam stulti putant Apostolum in responsione defecisse, & inopiâ reddende rationis repressisse contradictionis audaciam: sed magnum habet pondus quod dictum est: homo tu quis es? Et in talibus quæstionibus, ad suæ capacitatis considerationem revocat hominem, verbo quidem brevi: sed re ipsa magna est redditio rationis, Demum ferm. 7. de verbis Apostoli cap. 4. Multi (inquit) de isto profundo quærentes reddere rationem, in fabulas vanitatis abierunt.

A Cum igitur in doctrina SS. Augustini & Prosperii, profunditas hujus quæstionis, Cur Deus unum trahat, & alium non trahat? Cur vocatio Dei in uno sit efficax, non verò in alio? non solvatur per humani arbitrii velle vel nollet in sententia Molinæ, & aliorum qui decreta indifferentia, & determinationem humani arbitrii expectantia in Deo fingunt, per humani arbitrii velle vel nollet facile solvitur. Unde merito ad Molinam verba illa Bernardi dirigere possumus: Quid ergo tui? Quid melius afferes? Quid subtilius invenis? Quid secretius tibi revelatum jactas, quod præterierit Sanctos, effugerit sapientes.

§. III.

Divina decreta esse ex se & ab intrinseco efficacia, probatur ex verbis Apostoli 1. ad Corinth. 4. Quis enim te discernit?

Hoc etiam argumento sæpè utuntur SS. Patres Augustinus & Prosper contra Pelagianos & Sempipelagianos, potestque sub hac forma breviter proponi. Divinum decretum debet esse ratio discernendi consentientem à non consentiente; At si illud non sit ab intrinseco efficax, & prædeterminans voluntatem, sed purè indifferentens, & à voluntate humana, ad speciem actûs determinabile, non potest hoc præstare, sed ad voluntatem creatam reducitur discrimen; ac proinde unus homo poterit inflari & gloriari adversus alterum: contra illud Apostoli 1. ad Corinth. 4. Ne supra quod scriptum est, unus contra alterum inflatur pro alio: quis enim te discernit? quid habes quod non accipisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acciperis? Ergo decreta Dei sunt de se & ab intrinseco efficacia. Sequela Majoris probatur. Discrimen effectûs, non ad id in quo causæ conveniunt, sed ad id in quo discriminantur, debet reduci. Sicut quia duo individua ejusdem speciei conveniunt in ratione specifica, & eorum species in gradu generico, non possunt inter se distingui, vel discerni, per rationem illam communem specificam vel genericam: Sed consentiens & non consentiens conveniunt in decreto, si illud prout est à Deo sit purè indifferentens; & differunt solum penes consensum & dissensum liberi arbitrii, indifferentiam & potentialitatem talis decreti, ad actus diversæ speciei determinantis: Ergo non in divinum decretum, sed in liberum arbitrium reducitur discretio, seu discrimen consentientis à non consentiente.

Confirmatur primò: Ab eo oritur discretio, à quo oritur determinatio actûs quantum ad speciem: Atqui determinatio actûs quantum ad speciem, non oritur à decreto, si illud sit indifferentens; sed à libero arbitrio illud determinante: Ergo non in decretum divinum, sed in liberum arbitrium reducitur discretio consentientis à non consentiente.

Confirmatur secundò: Ut divinum decretum sit ab æterno ratio discernendi consentientem à non consentiente, debet ex illo in tempore promanare, seu ab illo preparari aliqua gratia, quæ sit causa & principium talis discretionis, seu discriminis: Sed ex decreto purè indifferenti, nulla derivatur vel preparatur gratia, quæ sit causa talis discretionis: Ergo illud non potest esse ratio discernendi.

discernendi contententem à non contentente, sed tale discrimen ad voluntatem creatam...

A nullo modo procedat à gratia: sed, ut jam ostendimus, talis discretio, juxta principia Adversariorum, nullo modo potest procedere à gratia: quæro enim à qua? Non à gratia moraliter excitante, cum illa interdum sit eadem vel æqualis in utroque, ut fatentur Adversarii. Nec à gratia coefficientia, seu concursu simultaneo ordinis supernaturalis, cum ille sit indifferens, & à voluntate humana quantum ad speciem actus determinabilis, ut illi docent: Ergo, juxta illorum principia, talis discretio nullo modo potest esse à gratia, sed à solo libero arbitrio.

B Confirmatur, & magis urgetur vis hujus rationis, hoc exemplo. Quia albedo in manu non est causa aut principium caloris vel frigoris, esset omnino absurdum & impertinens asserere, calorem vel frigus non procedere quidem à manu nudè & solitarie sumpta, sed à manu ut affecta albedine, & illà informata: Ergo similiter cum in sententia Adversariorum nulla possit assignari gratia, quæ sit causa & principium discretionis contententis à non contentente, ut jam ostendimus, perinde omnino est, juxta illorum principia, dicere quòd talis discretio sit à solo libero arbitrio, ac asserere eam esse à libero arbitrio, ut gratià informato, & prout illi subest.

C Adde quòd Semipelagiani (ut alibi ostendimus) non negabant talem discretionem esse à libero arbitrio sub ipso gratiæ adjutorio constituto, sed tantum eam procedere ab ipso gratiæ auxilio: dicebant enim (referente D. Prospero in fine Epistolæ ad Augustinum) Quod ob hoc Deus alios vasa honoris, alios vasa contumelie fecerit, quia finem uniuscujusque præviderit, & sub ipso gratiæ adjutorio, in qua futurus esset voluntate & actione præserit.

D Secunda etiam responsio, quæ reducit discretionem contententis à non contentente, partim in gratiam, & partim in liberum arbitrium, multipliciter impugnatur à nostris Thomistis.

E Primò, quia idem dicebat Faustus Semipelagianorum Coryphæus, ut constat ex libris, quos scripsit de Gratia & libero arbitrio, qui ab Hermisda Papa, tanquam hæretici, & Pelagianam doctrinam continentes, proscripti sunt, ut refert Baronius Tomo 6. paginà 343. Nam libro 1. cap. 17. Faustus sic loquitur: Cum inter hæc unus totum labori, alter totum gratiæ judicet deputandum, impletur in utroque Græca sententia, nimietates & inequalitates sunt similis improbitas, & par esse probatur impietas. si totum soli gratiæ, vel si totum soli adscribitur labori, &c.

F Secundò, hæc responsio apertissimè contradicit Augustino. Nam ille de Dono persever. c. 13. docet ut opere nostræ salutis totum esse tribuendum Deo; quia licet nos velimus & operemur, Deus ipsum velle & operari operatur in nobis. Nos, inquit, volumus, sed Deus in nobis operatur & velle. Nos operamur, sed Deus in nobis operatur & operari pro bona voluntate. Hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc est pium, hoc est verum, ut sit humilis & submissa confessio, ET DETUR TOTUM DEO. Et cap. 6. Tutiores vivimus, si totum deus Deo: non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committamus.

G Tertio, hæc responsio supponit actus supernaturales procedere partim à gratia, & partim à libero arbitrio: eo ferè modo, quo eadem tractio navis, partim est ab uno homine, &

in Bibli...

partim ab alio, hoc enim exemplo utitur Molina: sed hoc expressè rejicitur à D. Thoma 3. contra Geones cap. 70. ubi ait: *Non sic idem effectus causa naturali & divina virtuti attribuitur: quasi partim à Deo, & partim à naturali agente fiat, sed totus attribuitur instrumento, & principali agenti etiam totus.* Et Opusculo 1. cap. 23. expressè negat Deum concurrere cum creatura ad operandum, eo modo, quo duo homines vel equi concurrunt ad tractionem ejusdem navis vel curtus. Idem docet D. Bonaventura in 2. dist. 34. quæst. 1. ad 5. his verbis: *Non est sic intelligendum quod Deus cooperetur libero arbitrio, sicut cum duo ferunt lapidem, unus cooperatur alteri, sed quia Deus est intimè agens in omni actione, & intimus est ipsi potentia operanti, ita quod potentia ipsa in nihil exit, quod non sit ab ipso.*

47. Quartò, hæc responsio impugnari potest argumento delumpto ex verbis Apostoli: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Si enim discretio consentientis à non consentiente, sit partim à Deo, & partim à naturali agente: ita ut sicut liberum arbitrium non potest operari nisi Deo cooperante: sic nec Deus possit aliquid velle operari circa nostros actus liberos, nisi supponat vel expectet consensum & determinationem liberi arbitrii. Sicut Apostolus dicit, quod *non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: ita ex adverso dicitur potest, quod non est miserentis Dei, sed volentis & currentis hominis, ut egregiè discuit Augustinus in Enchir. cap. 32. Si propterea (inquit) dictum est, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia ex urroque sit: id est ex voluntate hominis, & misericordia Dei: ut sic dictum accipiamus, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: tanquam diceretur, non sufficit sola voluntas hominis, si non sit etiam misericordia Dei: non ergo sufficit sola misericordia Dei, si non sit etiam voluntas hominis. Ac per hoc si rectè dictum est, non volentis hominis, sed miserentis est Dei, quia id voluntas hominis sola non implet, cur non & contrario rectè dicitur, non miserentis est Dei, sed volentis hominis, quia id misericordia Dei sola non implet? Porro si nullus Christianus dicere audebit, non miserentis est Dei, sed volentis hominis, ne Apostolo aperisime contradicat, restat ut propterea rectè dictum intelligatur, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, UT TOTUM DEO DEATUR, qui hominis voluntatem bonam & preparat adjuvandam, & adjuvat preparatam. Similia habet lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2.*

48. Quintò, si liberum arbitrium ex propriis partialiter se discernat, habebit aliquid ex se, saltem partialiter, de quo poterit gloriari, & in se ipsi adversus alium: quod reprehendit D. Paulus supra relatus, & S. Augustinus de Prædestinatione SS. cap. 2. ubi deplorans superbiam humanæ voluntatis in Pelagianis & Semipelagianis, qui se cum Deo comparantes in opere salutis priores se faciebant, sic ait: *Volens à seipso sibi esse quod credit, quasi componit cum Deo, ut partem fidei sibi vendicat, atque illi partem relinquat; & quod est elatius, primam tollit ipse, sequentem dat illi, & in eo, quod dicit esse sanctorum, priorem se facit, posteriorem Deum.* Et cap. sequenti subdit: *Non sic pius atque humilis Doctor ille sapiebat. Cyprianum beatissimum loquor; qui dixit in nullo gloriandum, quando nostrum nihil sit. Quod ut ostenderet, adhibuit Apostolum testem dicentem: Quid habes quod non acceperis? Si autem acceperis, quid gloriaris quasi non acceperis?*

49. Denique demonstrari potest argumento de-

sumpto ex principiis Adversariorum, discretionem consentientis à non consentiente non posse oriri, etiam partialiter, à gratia coefficientis: quia ut talis gratia determinatè influat in nostros actus, supponit determinationem liberi arbitrii purificantis, & determinantis ad speciem actus, decretum illud indifferens & conditionatum, quod in Deo fingunt Adversarii: Ergo gratia coefficientis non facit, sed supponit discretionem consentientis à non consentiente. Antecedens constat ex principiis Adversariorum: Consequentia verò probatur Consentientis discernitur à non consentiente, per determinationem liberi arbitrii: Ergo si gratia coefficientis talem determinationem nullo modo faciat, sed illam supponat: evidens est discretionem consentientis à non consentiente non posse, etiam partialiter, in gratiam coefficientis referri, nec ab illa oriri, sed solum à libero arbitrio.

Dices cum Recentioribus: si liberum arbitrium ex propriis non se discernat, saltem partialiter, sequeretur quod nihil omnino ageret, & divina gratia non cooperaretur, sed se haberet merè passivè, & ut inanime quoddam, effluque potius vehiculum gratia in ipso agens, sicut aqua est vehiculum caloris, quam ejus causa & principium: Consequens est erroneum, & contra definitionem Tridentini sess. 6. cap. 5. Ergo &c.

Sed negatur sequela: nam licet liberum arbitrium nudè sumptum, vel solà gratia moraliter excitante præsumptum, non se moveat, nec se determinet, nec Deo moventi cooperetur; illud tamen ut motum & applicatum à gratia efficiat se movere, & se determinat tanquam secundum liberum, & secundum determinans, Deo quòque moventi activè cooperatur: ut egregiè explicat D. Augustinus Epist. 107. ubi ait: *Ut in Deum credamus & per vir amur, non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei: non quia velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis, & velle operatur, & currere.* Unde ut omnis tollatur æquivocatio, & Adversariorum hallucinatio detegatur.

Diligenter observandum est, determinationem & consensum voluntatis humanæ posse simul & temel procedere à Deo, & à voluntate hominis, tanquam à duabus causis totalibus diversis ordinis, essentialiter inter se subordinatis. A Deo quidem, ut à primo libero, primò quòque movente, & determinante, & à voluntate humana, ut à secundo libero, & secundo determinante, eodem ferè modo, quo eadem generatio plantæ procedit à Sole, ut à causa universali, & primo alterante & generante; & à terra, ut à secundo generante, & causâ inferiori ei subordinata. Unde sicut si quis inferret, quod terra nullo modo activè influit in generationem plantarum, vel productionem fructuum, sed merè passivè se habet, eod quod non generet plantas, nec producat fructus, nisi ut mota & fecundata à virtute Solis, ineptè omnino argueret. Ita similiter ineptissima & absurdissima est cogitatio, & argumentatio illorum Recentiorum, qui ex eo, quod voluntas nostra non se determinet, nec liberè consentiat divinæ vocationi, nisi ut nota & applicata à Deo per gratiam efficacem, inferunt illam merè passivè se habere, & Deo activè non cooperari ad actus supernaturales efficiendos: quod ut magis declaretur, & radix deceptionis detegatur.

Rursus observandum est, duplicem à Thom-

multis in voluntate creata distingui determinacionem causalem, & alteram formalem. Prima est ipsa Dei motio applicans voluntatem ad se liberè determinandum, Secunda est ipsa voluntas, seu actus liber, quo voluntas à Deo mota & applicata, se formaliter determinat. Prima est solum libera ut quo voluntati creatæ, quia datur à Deo ad liberè agendum, & ad solvendam voluntatis suspensionem & indeterminationem. Secunda verò est libera ut quod, quia liberè vitaliter, & activè procedit à voluntate creata, tanquam à secundo libero se determinante sub indifferenti iudicio rationis, & sub motione, & determinatione primi liberi, primique determinantis, à quo participat totam suam libertatem & contingentiam, ut supra ostendimus. Prima determinatio à solo Deo activè procedit, & in voluntate creata recipitur. Secunda vero causatur à Deo, & à voluntate creata tanquam à duobus causis totalibus diversi ordinis, & per se modo quo eadem plure generatio à Deo & à terra procedit. Unde quamvis voluntas creata in ordine ad primam determinationem se habeat merè passivè, non tamen in ordine ad secundam. Ut enim ait D. Gregorius lib. 2. Moralium cap. 11. *Superna fuerat prius agit in nobis aliquid sine nobis, ut subsequente quoque libero arbitrio, quod jam asperimus agat nobiscum.*

Denique ultima responsio, quæ discretionem consentientis à non consentiente, ad gratiam congruam refert, fuscè impugnatur à nostris Thomistis in Tractatu de Auxiliis. & potest hic breviter confutari. Primò quia cum discretio illa sit supernaturalis, & prædeterminationis effectus, debet reduci in aliquid supernaturale, non verò in aliquid purè naturale. Unde cum circumstantia temporis & loci, & complexio, genium, vel temperamentum hominis, ex quibus in sententia Suarez & Vazquez desumitur congruitas gratiæ, sint ordinis naturalis, ad illas non potest ferri discretio consentientis à non consentiente.

Secundò: Ille qui consentit internæ vocationi, & iustificatur, est inæqualis in actu secundo alteri qui non consentit, nec iustificatur, eique superior, non solum moraliter, sed etiam physice; cum sit ornatus gratiâ sanctificante, quæ caret alteri. Ergo etiam debet illi esse superior in gratia præveniente, non solum moraliter, & in ratione beneficii, sed etiam physice, & in esse entis considerata. Antecedens patet, Consequentia verò probatur. Cum enim omnis actus secundus supponat primum, & ab illo procedat, omnis inæqualitas & discretio quæ reperitur in actu secundo, debet supponere inæqualitatem & discretionem ex parte actus primi, & ab illa derivari, ut supra arguebamus: Ergo ille qui consentit internæ vocationi, sit inæqualis alteri qui non consentit, non solum moraliter sed etiam physice, debet etiam illi esse superior in gratia actuali, non solum moraliter, sed etiam physice considerata.

Tertiò: Ab eodem principio sumitur discretio consentientis à non consentiente, à quo oritur efficacia divinæ gratiæ: Sed efficacia divinæ gratiæ non oritur eo quòd detur tempore congruo, & in illis occasionibus & circumstantiis in quibus Deus per sententiam mediam prævidit hominem operaturum; Ergo nec discretio consentientis à non consentiente. Major patet, Minor probatur argumento quo utitur Cardinalis

Toletus annot. 54. in Lucan cap. 5. desumpto ex illo Apostoli ad Galat. 1. *Cum placuit ei qui me segregavit ex utero matris mee, & vocavit per gratiam suam &c.* Quo loco Apostolus dicit gratiam efficacem ad conversionem fuisse ipsi concessam, non ex eo quòd data fuerit congruo tempore, sed ex eo quòd Deus eam dedit, cum placuit ipsi. Unde D. Augustinus libro de Prædeterminatione Sanctorum cap. 2. ponderat Paulum fuisse conversum tunc quando spirans minarum & cædis in discipulos Christi, intendebat vastare Ecclesiam: *Aversus quippe à fide quam vastabat inquit ei que vehementer adversus, repente est ad illam gratiâ potentiori conversus.* Idemque ponderat Toletus loco citato de aliis Apostolis, præsertim de Petro & Andrea, quos Christus convertit, non antequam mitterent retia in mare, nec postquam illa extraxerunt, sed dum mitterent. Sic etiam Matthæus conversus est, dum sederet ad telonium, Denique in libro de Gratia & libero Arbitrio cap. 21. observat Augustinus, Deum convertisse cor Regis Assueri, & eum transtulisse ab indignatione ad lenitatem, quando magis indispositum videbatur, & antequam mulieris poscentis sermonem audisset. Unde in Enchiridio cap. 98. sic concludit: *Quis porro tam impie despiciat, ut dicat, Deum malis hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere. Et homil. 23. ante quinquaginta: Adulter (inquit) non fuisti in illa vita tua præterita, plena ignorantia, nondum illuminatus, nondum bonum malumque discernens, nondum credens in illum qui te nescientem regebat. Hoc tibi dicit Deus tuus: regebam te mihi, servabam te mihi. Et adulterium committeres, suavor defuit: ut suavor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit: ut hoc deesset, ego feci. Assuit suavor, non defuit locus, non defuit tempus: ut non consentiret, ego feci. Agnosce ergo gratiam ejus cui debes & quod non amissisti. Mihi debet iste quod factum est, & dimissum vidisti: mihi debes & tu quod non admisisti. Nullam enim peccatum quod fecit homo, quod non possit recurrere, alter homo si desit rector à quo factus est bonus.* Quibus verbis S. Doctor aperte docet gratiam, temporem & locorum circumstantiis minime esse additam, sed ei locum & tempus agendi temper adesse, illamque nullis causis naturalibus suspendi aut retardari. Quod etiam discretè declaravit Prosper in carmine de ingratis, his verbis quos Tractatu præcedenti retulimus:

At verò omnipotens hominem cum gratia salvat, Ipsa suum consummat opus, cui tempus agendi Semper adest quæ gesta velit, nec moribus illi Fit mora, nec causis anceps suspenditur ullis.

Adde: Ex gratia congrua sequi duo illa inconvenientia quæ Recentiores ex gratia per se efficaci & physice prædeterminante sequi contendunt, nempe exclusionem gratiæ sufficientis, & libertatis excidium, ut ostendit P. Martinius in Anti-Jansenio disp. 27. sect. 3. num. 27. ubi gratiam congruam impugnat ex eo quòd videtur repugnare exercitio libertatis, quia necessitat ad consensum: nisi enim necessitaret, incredibile est fore ut semper & infallibiliter volunt consentiat, ita ut plane in nullo casu dissentiat in tantum numero vocationum & operationum. Maxime verò, cum juxta Authores hujus sententiæ, certitudo divinæ prædeterminationis facta antecedentor, & omnium prædeterminationum, fundetur in hujusmodi infallibilitate.

56.

in Bibli...

rate. Ex quo fit, ut quàm est impossibile Deum non A
falli in suis decretis absolutis, tam sit infallibile
sequi consensum ex tali auxilio antecedenter se ha-
bente ad illum. Atqui est impossibile non moraliter
tantum, sed etiam metaphysicè & simpliciter, Deum
falli. Ergo est quoque metaphysicè & simpliciter im-
possibile, non sequi consensum ex tali auxilio. Ergo il-
lud auxilium inducit necessitatem antecedentem, non
moralem tantum, sed metaphysicam & absolutam,
adeoque repugnat libertati, quia tollit indifferentiam
voluntatis, & potentiam ad oppositum.

Gratiam quoque sufficientem de medio tollit, assi-
gnans pro gratia verè sufficiente, gratiam planè insuf-
ficientem. Quod de morali insufficientia manifestissi-
mum est, & amplius confirmatur, quia cum tali gra-
tia sola, est moraliter impossibile bene operari. Dici-
tur enim esse moraliter impossibile id quod aded diffi-
cile est, ut nemo illud faciat. Quare sicut prior senten-
tia negat dari auxilium physicè sufficiens: ita hæc ne-
gat evidenter dari sufficiens moraliter. Quorum ut-
rumque alienum esse mihi videtur à sincera Dei vo-
luntate salvandi omnes homines, & eos præcipue quos
per gratiam sanctificantem jam in filios & regni sui
heredes adoptavit, minimeque consentire cum supra
dicta Scriptura protestationibus. Quid ultra debui fa-
cere vineæ meæ & non feci? An quia expectavi ut fa-
ceret unam, & fecit labruscæ? Isaiæ 5. Quoties volui
congregare filios tuos, quemadmodum gallina congre-
gat pullos suos sub alas, & noluisti? Matth. 23. Nun-
quid enim responderi jure posset agricolæ vel domino
vineæ qui sic loqueretur: Frustra expectasti ut faceret
vvas, adhibuit tantum eâ culturâ, cum qua neque
unquam ulla alia vinea ab orbe condito fructum ruli-
t, neque physicè aut moraliter possibile erat ut ferret,
& debebas aliquid ultra facere, ut prudenter & ra-
tionabiliter fructum ab illa sperares? An verd etiam
convenit tanto desiderio congregandi filios Jerusalem,
& affectui tam sollicito, qualis est affectus gallinæ erga
pillos suos, vocare tantum & juvare iis auxiliis, quibus
physicè & moraliter impossibile erat eos congregari,
nec quisquam hominum ita preventus & vocatus,
congregare volenti se adjungeret?

Ex quo Patris Martini discursu liquet, vel D
duo illa argumenta ex libertatis læsione, & gra-
tiæ sufficientis exclusione, desumpta, quibus
Adversarii decreta efficacia & prædeterminantia
impetunt, & quæ apud ipsos palmaria sunt, ni-
hil profus videri, vel si concludant, iis pariter
convelli gratiam congruam, quam Suarez, Vaz-
quez, alique Recentiores admittunt.

ARTICULUS III.

*Absurdis & inconvenientibus, decreta in-
differentia exploduntur.*

INnumera sere sunt absurda & inconvenien-
tia, quæ sequuntur ex decretis illis indifferen-
tibus, & conditionatis, quæ Molina, Suarez,
Lessius, & alii Recentiores fingunt in Deo,
quæ imaginationi quidem speciosa sunt, sed rati-
oni prorsus invisâ: unde sicut Lessius decreta
prædeterminantia Thomistarum ferrea vocat,
ita æquo jure decreta indifferentia illorum Re-
centiorum, *ferrea* possumus appellare; ut enim
verbis Augustini utar: quasi lucent vanitate, sed
de Verbis franguntur veritate. ut patebit ex dicendis para-
graphis sequentibus, ubi graviora quæ ex illis
sequuntur absurda & inconvenientia collige-
mus.

Serm. 11.
de Verbis franguntur veritate.
Apostoli.

§. I.

*Decretum indifferens subrahit à Deorum
causa prima, respectu determinationis
liberæ nostræ voluntatis.*

PRObatur multipliciter. In primis enim, cum
determinatum & indifferens inter se oppo-
nantur, sicut frigidum & calidum, album & nig-
rum: quemadmodum repugnat calidum pro-
duci à frigido, album à nigro, & unum contra-
rium ab alio, ita & determinatum ab indifferen-
ti. Unde dicit Commentator 2. physic. textu 42.
à principio indifferenti, ut indifferens est, non
exit actus determinatus, nisi ab aliquo determi-
netur ad unum. dem docet S. Thomas 2. contra
Gentes cap. 2.

Secundò: Nulla causâ supponit vel expecta-
torem causaret, sed potius illum causat & præve-
nit, prioritate saltè causalitatis & naturæ: At-
qui decretum indifferens supponit vel expectat
determinationem liberi arbitrii creati, ut deter-
minatè in actus nostros influat, sicut docent Ad-
versarii: Ergo illam non causat.

Tertiò: Si decretum illud talem determinatio-
nem causaret, non esset amplius indifferens, sed
determinans, imò & prædeterminans; quia il-
lam prioritate saltè naturæ antecederet, cum
omnis causâ sit prior saltè naturâ suo effectui:
Sed hoc repugnat: Ergo implicat contradic-
tionem, liberi arbitrii determinationem à decreto
indifferenti causari.

Quartò: Nulla causâ à suo effectu tanquam à
conditione dependet: Sed decretum illud indif-
ferens quod in Deo fingunt Adversarii, & quod
Suarez, Lessius, Molina, & alii volunt esse con-
ditionatum, dependet à determinatione liberi
arbitrii, tanquam à conditione quam expectat,
& per quam purificatur, & transit in absolutum,
ut illi docent: Ergo illam non causat.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio, Vo-
luntas conditionata nihil causat, nisi purificatâ
conditione. Sed hæc volitio, volo concurrere ad
hunc actum, si voluntas Petri consenserit, vel se
determinaverit, est condictio nata, & dependens à
consensu & determinatione Petri, ut à conditio-
ne: Ergo nihil potest causare, nisi purificatâ tali
conditione; hoc est supposito consensu, & deter-
minatione voluntatis Petri: Ergo divina volun-
tas istum consensum & determinationem non cau-
sat, sed supponit causatam à voluntate Petri.

Confirmatur amplius: Si determinatio libera
nostræ voluntatis possit intelligi cum fundamē-
to in re, antecedens aequaliter concursum pri-
mæ causæ, non dependet ab illo; Sed juxta prin-
cipia Adversariorum, intelligi potest cum fundamē-
to in re, in aliquo signo rationis, aliqua ante-
cessio determinationis nostræ liberæ ad actu-
lem Dei concursum: Ergo in sententia Adver-
sariorum, libera nostra determinatio, ex proprio
conceptu, non habet essentialem dependentiam
à concursu & cooperatione causæ primæ. Major
constat: dependens enim ut tale, nequit intelligi
antecedenter ad id à quo dependet. Minor autè
probatur: Juxta principia Adversariorum, consen-
sus seu determinatio voluntatis creatæ, determi-
nat divinum concursum, quantum ad speciem
actûs. Sed determinans, ut tale, debet præcedere
id quod determinatur, saltè prioritate naturæ,
quia ad illud cõparatur ut forma: Ergo si deter-
minatio voluntatis creatæ, decretum & concursum
Dei ad speciem actûs determinat, illud aequaliter
p. 18.